

DOI: 10.5613/rzs.41.2.7

Steve Fenton**Ethnicity, Second Edition**

Cambridge – Malden, Mass.: Polity Press, 2010, 233 str.

Drugo i umnogome izmijenjeno izdanje knjige *Ethnicity* Stevea Fentona, profesora sociologije na Sveučilištu u Bristolu izvrstan je uvod i podloga za izučavanje jednog od temeljnih koncepta u društvenim znanostima. U skladu s ciljevima biblioteke *Key Concepts*, autor u ovoj knjizi predstavlja koncept etničnosti na širokom spektru teorija i primjera iz cijeloga svijeta. Kroz devet poglavlja Fenton se bavi definicijama etničnosti, pojmovima vezanim uz etničnost, vezom etničnosti s migracijama te »pozicijom etničnosti« u modernom, kapitalističkom svijetu te upotpunjuje originalno izdanje iz 2003. novim primjerima te novim teorijskim pristupima razvijenim u razdoblju do nastanka drugog izdanja.

U uvodnom se dijelu autor ponajprije bavi ontološkim statusom pojma etničnosti. Navodeći primjere skupina i njihovih imena, razjašnjava razlike »fiksiranih kategorija« i »difuznih identiteta« te raspravljajući o načinima odnošenja prema etničkom identitetu.

Prva tri poglavlja ponajprije su usmjerena na odvajanje i razgraničavanje razumijevanja pojmova etničnosti, rase i nacije na temelju etimologije engleskog jezika. Iako se navedeni pojmovi u određenoj mjeri preklapaju, autor u

prvom poglavlju »Ethnos: Descent and Culture Communities« ističe specifičnosti svakoga ponaosob pružajući primjere »primjerenog« korištenja svakoga od njih. Drugo poglavlje »Multiple Discourses of Ethnicity: Differences by Country and Region« uvodi distinkcije u poimanju etničnosti u različitim zemljama referirajući se na njihov povijesni okvir. Kao posebne primjere Fenton ističe Sjedinjene Američke Države koje imaju specifična poimanja pojmova rase i etničnosti, ne posve primjenjiva u drugim zemljama, primjerice Maleziji, Japanu i Brazilu koje autor uspoređuje. »The Demise of Race: The Emergence of 'Ethnic'« naziv je trećeg poglavlja koje zaokružuje cjelinu definiranja pojma etničnosti pregledom korištenja pojmova etničnosti i etničkoga u sociologiji i antropologiji referirajući se na neke od glavnih predstavnika spomenutih disciplina (Robert Park, Lloyd Warner, Max Weber).

Drugu cjelinu knjige čine četvrto i peto poglavlje u kojima Fenton navodi i analizira teorijske pristupe etničnosti. Primordijalistički pristup raspravlja se u četvrtom poglavlju s osvrtom na teorije Edwarda Shilsa i Clifforda Geertza. Rasprava se nastavlja u sljedećem poglavlju »How Real are Groups? Political Ethnicity, Symbolic Ethnicity and Competition Theory« koje je u odnosu na prvo izdanje poprilično izmijenjeno i nadopunjeno. Analiza teorijskih pristupa Nathana Glazera, Daniela Patricka Moynihana i Fredrika Bartha u kontekstu proučavanja etničnosti kao političke svrhe te kao primjera relacijskog mode-

la etničkih skupina nadopunjena je konceptualizacijom etničnosti u odnosu na pojmove »prijetnje« i »konkurencije« gdje je autor usmjeren na istraživanje radova Edne Bonacich.

U kasnijim poglavljima autor se odmiče od ključnih pojmova i teorijskih pristupa etničnosti prema »primjeni eksplanatornih i interpretacijskih modela« s naglaskom na istraživanju socioloških obilježja etnički osviještenih djelovanja i struktura (str. 202). Odnos migracija i etničnosti raspravlja se u šestom poglavlju s osvrtom na prisilne, globalne, unutarnje i profesionalne migracije u sociohistorijskom kontekstu ponajprije Sjedinjenih Američkih Država uz dodatno bavljenje problematikom integracije i državljanstva te rodnih i obiteljskih aspekata migracija. Sedmo poglavlje »Social Conditions of Ethnicity: Global Economy and Precarious States« usmjereno je na globalni kontekst ekonomskih nejednakosti. Autor naglašava i uspoređuje socioekonomske sustave i klasne odnose te definira prostore politike i države kao dva odvojena konteksta etničnosti. S druge strane, Fenton zaključuje da postojanje etničkih, regionalnih, kulturnih ili jezičnih različitosti uvjetuje i stvaranje alternativne potpore i sustava povjerenja odvojenih od države i tako, ako se država »identificira« s jednom etničkom skupinom (osobito u slučaju nestabilnih država i političkih sustava), etnička pripadnost postaje presudnom. U osmom poglavlju »Ethnic Majorities and Nationalism in Europe: Globalization and Right-Wing Movements« autor u okviru sociologije kasne kapitalističke modernosti raspravlja o etničkoj većini i manjinama te o potencijalnim tenzijama, konfliktima i rasizmu koji su do određene mjere vidljivi u

novim, izrazito desno orijentiranim političkim strankama s jakim antiimigracijskim ideologijama koje se pojavljuju u državama Zapadne Europe.

Posljednje, deveto poglavlje »Ethnicity and the Modern World: General Conclusions« usmjereno je na isticanje potrebe integracije sociologije etničnosti u širi sociološki diskurs na temelju rasprave postoji li uopće teorija etničnosti te na koji je način etničnost vezana uz teoriju modernosti. Navedeno autor prikazuje preko problema situacijske važnosti etničkih identiteta te upućuje na razumijevanje uvjeta i okolnosti pod kojima etnički identiteti postaju izrazito važnima u svakodnevnim odnosima, napose na državnoj i političkoj razini. Glavni je zaključak da teorija etničnosti nužno treba biti prikazana kao teorija konteksta u kojima je situacijski relevantna.

Jednostavnost izričaja, mnoštvo primjera, bogata bibliografija i podroban pregled različitih aspekata etničnosti upućuje na činjenicu da Fentonova *Etničnost* predstavlja potencijalno nezaobilaznu bibliografsku jedinicu na razini udžbeničkog priručnika, ali i vrijedan sveobuhvatan izvor svima koji se bave problemima etničnosti, nacionalnosti/nacionalizma te etničkih i/ili rasnih odnosa.

Margareta Gregurović

*Institut za migracije i narodnosti,
Zagreb*